

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ
АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ****ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE EMPLOYEE PUBLIC AUDITING
SERVICE OF UKRAINE**

Шапошник А.С.,
аспірант кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки
Сумський державний університет

Статтю присвячено дослідженню питання адміністративно-правового статусу працівника Державної аудиторської служби України. Проаналізовано та визначено основні поняття, пов'язані з адміністративно-правовим статусом такої особи, здійснено їх тлумачення, проведено порівняльно-правову характеристику. Запропоновано власне бачення дефініції «адміністративно-правового статусу працівника Державної аудиторської служби України» та визначено його елементний склад. Розглянуто й охарактеризовано всі його складники, доведено необхідність існування кожного з них для забезпечення дієвого й ефективного виконання працівником власних завдань.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, адміністративно-правовий статус працівника Державної аудиторської служби України, Державна аудиторська служба України, обов'язки, права, працівник, юридична відповідальність, юридичні гарантії.

Статья посвящена исследованию вопроса административно-правового статуса работника Государственной аудиторской службы Украины. Проанализированы и определены основные понятия, связанные с административно-правовым статусом такого лица, осуществлено их толкование, проведена сравнительно-правовая характеристика. Предложено собственное видение дефиниции «административно-правового статуса сотрудника Государственной аудиторской службы Украины» и определен его элементный состав. Рассмотрены и охарактеризованы все его составляющие, доказана необходимость существования каждого из них для обеспечения действенного и эффективного выполнения работником своих задач.

Ключевые слова: административно-правовой статус, административно-правовой статус работника Государственной аудиторской службы Украины, Государственная аудиторская служба Украины, обязанности, права, сотрудник, юридическая ответственность, юридические гарантии.

The article is devoted to the study of issues of the administrative and legal status of the State Audit Office of Ukraine. For completeness and comprehensiveness of the research such concepts as "status", "legal status" and "administrative and legal status" were analyzed, namely, their interpretation and the comparative legal description of these terms was carried out. A proper definition of "administrative and legal status of the employee of the State Audit Office of Ukraine" is proposed and its elemental composition is determined. It is emphasized that the following elements should be included to the structure of the administrative and legal status of the said persons: 1) rights; 2) duties; 3) legal guarantees for the exercise of such rights and duties; 4) legal liability for violation of the current legislation.

All its components are considered and characterized. It was found that the rights and duties of the State Service staff occupy a special place in the structure of the investigated administrative and legal status, determining the role of such persons during their labor activity. Legally fixed range of rights of any subject of administrative law establishes the extent and limits of admissible conduct during his work. The duties are legalized state model of behavior which, in cases stipulated by law, must be followed by an authorized person. Failure to comply with these conditions may lead to the emergence of negative socio-economic consequences in relation to the offender. It has also been found that legal guarantees are an integral part of the administrative and legal status of the staff member of the State Service. Such guarantees should be considered as a set of legal norms that create conditions for the smooth implementation of rights and fulfillment of the duties of a person and provide protection and renewal of these rights in case of unlawful encroachment upon them. In the presence of a legally established set of legal guarantees an employee can rely on the protection and renewal of his violated rights and legitimate interests, which will certainly contribute to the productivity of his work, and will have a positive impact on the efficiency of the State Service's activity. It was emphasized the importance of such an element as a legal responsibility the essence of which is that it is a kind of fuse designed to minimize the risks of potential illegal activity of the specified category of persons. The result of the study proved the importance and necessity of the existence of each of them to ensure effective and efficient implementation of their work tasks and functions.

Key words: administrative and legal status, administrative and legal status of the employee of the State Audit Office of Ukraine, State Audit Office of Ukraine, duties, rights, employee, legal liability, legal guarantees.

Вступ. Важлива роль у практичній реалізації завдань і функцій будь-якого владного суб'єкта належить її працівникам, внаслідок чого виникає об'єктивно зумовлена потреба з'ясування ролі та місця такого працівника, що сприятиме визначенню та подальшому аналізу теоретичних засад його адміністративно-правового статусу. Саме через наділення державних органів і їх посадових осіб певним правовим статусом державою створюються реальні умови для реалізації повноважень конкретного органу. Вдосконалення статусу має сприяти розв'язанню певних проблемних питань організації та діяльності і, як наслідок, покращенню діяльності відповідного державного органу та його посадових осіб [1, с. 152]. Безумовно, це стосується і працівників Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба), які виконують завдання, пов'язані з реалізацією державної політики у сфері фінансового контролю за використанням коштів платників податків.

Метою статті є формування, з урахуванням теоретичних напрацювань вітчизняних і зарубіжних вчених і

наявного юридичного забезпечення, авторського бачення поняття адміністративно-правового статусу працівника органу Держаудитслужби, визначення й характеристика його складників.

Наукова розробка. Досі питання адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби, а також його складників залишалося поза увагою науковців. Проте, зважаючи на одну з визначальних ролей працівника у забезпеченні ефективної роботи вказаного органу державного фінансового контролю, тема вбачається актуальною та потребує вивчення і дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для вирішення поставленого завдання, повноти та всебічності дослідження необхідно уточнити понятійно-категоріальний апарат, звернувши увагу на поняття «статус», «правовий статус» та «адміністративно-правовий статус».

Поняття «статус» є одним із найбільш поширених у різних галузях правової науки та використовується у правотворчій, правозастосовній владно-розпорядчій діяльності певних суб'єктів. Саме слово «статус» походить від

латинського «status», що означає «становище» [2, с. 545]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови під поняттям «статусу» розуміється правове становище громадян, державних і громадських органів, міжнародних організацій тощо; становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп у соціальній системі [3, с. 1387]. Тобто йдеться про уявлення того, яке становище займає певна особа у конкретній сфері суспільних відносин, її ролі, сукупності прав та обов'язків тощо.

Поняття «правовий статус» відрізняється тим, що домінуюча роль у ньому відводиться нормам права як системі соціальних загальнообов'язкових норм, дотримання та виконання яких забезпечується державою [4, с. 5]. В основі правового статусу лежать правові норми, що визначають роль і місце суб'єкта у різних сферах суспільних правовідносин.

На переконання О.Ф. Скакун, правовий статус слід розглядати «як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує свою поведінку в суспільстві» [5, с. 402]. Правовий статус є складною та багатогранною правовою категорією, що завжди буде об'єктом інтересу науковців. Як юридична категорія, правовий статус визначає стандарти можливої та необхідної поведінки, характеризує реальну взаємодію держави й особи [6, с. 78].

Поняття «правовий статус» відображає загальні характеристики суб'єкта права (фізичної чи юридичної особи) щодо інших індивідів або органів держави у певній системі. Детальний зміст правового статусу формують норми відповідних галузей права: конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного тощо. Зважаючи на цю обставину, науковці виділяють конституційно-правовий, адміністративно-правовий, цивільно-правовий, кримінально-правовий та інші статуси [7, с. 32].

Оскільки об'єктом нашого дослідження є поняття «адміністративно-правовий статус», що є однією зі складових частин статусу правового, вказаний статус конкретизує зміст того чи іншого суб'єкта в певній сфері правовідносин. Аналізуючи погляди провідних науковців на розуміння сутності цієї дефініції, необхідно звернути увагу на думку В.Б. Авер'янова, котрий розглядає адміністративно-правовий статус «як встановлену законом та іншими правовими актами сукупність прав і обов'язків громадянина, що гарантують йому участь в управлінні державними справами і задоволення публічних та особистих інтересів через діяльність державної влади й органів місцевого самоврядування» [8, с. 156]. З цього приводу В.М. Галуцько наголошує, що йдеться про «встановлені адміністративно-правовими нормами права й обов'язки особи в сукупності з обсягом і характером її правосуб'єктності» [9, с. 33]. Як бачимо, ключова відмінність адміністративно-правового статусу полягає в тому, що становище певного суб'єкта визначається за допомогою адміністративно-правових норм. Вказані норми визначають міру та межі належної поведінки відповідного суб'єкта, передбачають настання негативних наслідків у разі порушення санкціонованих державою обмежень.

Що стосується адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби, то для детальної характеристики останнього треба ознайомитися з окремими поглядами на розуміння ролі та місця працівника як організаційно-структурної одиниці в системі інших владних суб'єктів. Так, О.В. Литвин стверджує, що «адміністративно-правовий статус державного службовця – це визначений чинним законодавством перелік суб'єктивних прав, юридичних обов'язків, гарантій їх реалізації, а також обмежень, які у своїй сукупності забезпечують реалізацію державним службовцем повноважень у рамках функцій і завдань державної служби» [10, с. 178]. С.В. Шестаков,

досліджуючи питання адміністративно-правового статусу працівника, наголошує на необхідності його оцінки як правової категорії, що характеризує його місце в системі суспільного розподілу праці, визначає межі діяльності працівника щодо інших суб'єктів правовідносин, врегульованих адміністративно-правовими нормами [11, с. 13].

Враховуючи позиції вітчизняних науковців, його завдання та функції, можна запропонувати таке авторське визначення поняття адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби: це система законодавчо встановлених і гарантованих державою адміністративно-правових норм, що у сукупності встановлюють міру та межі допустимої поведінки працівника Держаудитслужби під час виконання трудової функції, визначають його правове становище у структурній одиниці вказаного державного органу.

Іншим вагомим аспектом цього питання є перелік елементів адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби. Тому необхідно звернути увагу на правові погляди науковців, у полі зору яких перебувало питання структури адміністративно-правового статусу працівників інших державних органів як учасників адміністративних правовідносин. На думку В.А. Панчука, структура статусу помічника судді передбачає наявність таких складників, як: порядок і підстави набуття адміністративної правосуб'єктності помічника судді; функції та завдання помічника судді; адміністративні права й обов'язки; адміністративно-правові підстави взаємодії помічника судді з правоохоронними органами; адміністративно-правова відповідальність у сфері професійної діяльності помічника судді [12, с. 33]. Д.О. Лемеш до складників статусу працівника поліції України відносить такі елементи: 1) порядок призначення на посаду працівника поліції, кваліфікаційні вимоги до кандидата на посаду; 2) принципи та гарантії проходження служби на посаді працівника поліції; 3) повноваження, функції та юридичну відповідальність працівника поліції; 4) підстави звільнення з посади працівника поліції [13, с. 57]. Натомість Ю.І. Аністратенко переконує, що адміністративно-правовий статус працівника колишньої Державної контрольно-ревізійної служби України складається з прав та обов'язків, професійно-кваліфікаційних вимог, соціально-правового захисту, гарантій проходження служби, відповідальності за вчинені дії [14, с. 10]. Порівнюючи розглянуті підходи, враховуючи науковий доробок вчених-адміністративістів, можна дійти висновку про те, що головну роль у структурі статусу відіграють права й обов'язки. Наголошується на необхідності включення до вказаного складу таких елементів, як гарантії зазначених прав, відповідальність у разі протиправної поведінки, порушення принципів діяльності тощо.

Слід зазначити, що у наукових колах активно точаться дискусії з приводу доцільності включення до структур адміністративно-правового статусу такого елементу, як правосуб'єктність. Необхідно погодитися з думкою С.С. Бичкової, котра стверджує, що «правосуб'єктність не може бути елементом будь-якого правового статусу через те, що вона є передумовою його набуття» [15, с. 97]. Тобто без існування правосуб'єктності особа не зможе реалізувати власні права, виконувати свої обов'язки, нести юридичну відповідальність тощо.

Зважаючи на позиції науковців, беручи до уваги специфіку правового забезпечення діяльності працівника Держаудитслужби, вбачаємо за доцільне до структури адміністративно-правового статусу цих осіб включити такі елементи: 1) права; 2) обов'язки; 3) юридичні гарантії реалізації прав та обов'язків; 4) відповідальність за порушення чинного законодавства.

Розглянемо й охарактеризуємо кожний елемент окремо. Акцентуючи увагу на правах та обов'язках працівників Держаудитслужби, необхідно зазначити, що

названі елементи займають особливе місце у системі досліджуваного адміністративно-правового статусу, визначаючи роль таких осіб під час трудової діяльності. Н.І. Матузов вважає, що права й обов'язки є системоутворюючими елементами правового статусу особи, вказуючи, що вони становлять «серцевину, центр правової сфери, і тут лежить ключ до вирішення основних юридичних проблем» [16, с. 27]. Юридично закріплений спектр прав будь-якого суб'єкта адміністративного права встановлює міру та межі належної поведінки під час здійснення трудової діяльності. На підставі існування цих прав працівник Держаудитслужби може поводитися певним чином, взаємодіяти з посадовими особами органів державної влади, місцевого самоврядування, іншими компетентними суб'єктами публічного та приватного права, користуватися певними соціальними благами, розраховувати на можливість застосування легальних форм захисту власних порушених трудових прав і законних інтересів тощо.

Стосовно реалізації прав, то п. 3 Правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників Державної аудиторської служби України, затвердженого протоколом зборів трудового колективу Держаудитслужби від 23 червня 2016 р. № 1 [17], передбачено, що працівники реалізують своє право на працю відповідно до норм законодавства про працю шляхом укладання трудового договору. Тобто працівник наділяється всіма правами, визначеними трудовим законодавством, і може розраховувати на створення передумов для належної та своєчасної їх практичної реалізації.

Також працівники вказаного суб'єкта наділяються правами, які у разі реальної необхідності повинні сприяти забезпеченню власного захисту, своїх близьких, а також недоторканності житла чи майна. Зокрема, працівники Держаудитслужби мають право: 1) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та зброю з метою забезпечення виконання правомірних наказів і усних вимог, що добровільно не виконуються, для захисту особистої безпеки, безпеки близьких родичів, а також свого житла і майна; 2) вимагати й одержувати допомогу у виконанні покладених на них обов'язків, а за необхідності – для особистого захисту, а також свого житла і майна з боку відповідних правоохоронних та інших державних органів; 3) вживати спеціальні заходи забезпечення безпеки; 4) отримувати матеріальну компенсацію в разі ушкодження здоров'я, знищення чи пошкодження житла і майна у зв'язку з виконанням службових обов'язків [18].

Говорячи про обов'язки працівників, необхідно вказати, що вони становлять органічне доповнення прав вказаних осіб. Такі обов'язки є легалізованою державою моделлю поведінки, якої має дотримуватися уповноважена особа. Невиконання зазначених умов спричиняє виникнення негативних соціально-економічних наслідків щодо особи порушника. До переліку основних обов'язків працівника Держаудитслужби слід віднести такі: 1) працювати чесно і сумлінно, додержуватися дисципліни праці, установлених правил, своєчасно виконувати розпорядження керівника, використовувати весь робочий час для продуктивної праці, а також дотримуватися вимог з охорони праці, протипожежної охорони, виробничої санітарії; 2) поліпшувати якість роботи, систематично підвищувати ділову кваліфікацію, додержуватися службової та виконавської дисципліни, вживати заходів для негайного усунення недоліків у роботі та причин, що їх зумовлюють; 3) утримувати своє робоче місце в належному стані, а також підтримувати чистоту в приміщеннях Держаудитслужби; 4) дотримуватися встановленого порядку збереження матеріальних цінностей і документів, не виносити з будинку установи оргтехніку, матеріали та документи, призначені для службового користування; дбайливо ставитися до майна, меблів, оргтехніки тощо, рціонально використовувати і витрачати канцелярське приладдя,

електроенергію та інші матеріальні ресурси; 5) економно використовувати час на службові міжміські та міські телефонні переговори [17]. Інші обов'язки працівника можуть бути передбачені посадовими (робочими) інструкціями й положеннями про структурні підрозділи, відповідними законодавчими нормами. Наприклад, під час здійснення державного фінансового контролю працівник повинен керуватися нормами чинного законодавства та виконувати вказівки своїх керівників. У разі виявлення зловживань і порушень передавати правоохоронним органам матеріали ревізій і повідомляти про виявлені зловживання й порушення відповідним органам, забезпечувати дотримання правового режиму інформації з обмеженим доступом тощо [19].

Невід'ємною складовою частиною адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби є юридичні гарантії. Такими гарантіями є сукупність правових норм, що створюють умови для безперешкодної реалізації прав і виконання обов'язків особи, забезпечують захист і поновлення цих прав у разі протиправного посягання на них. Наявність законодавчо закріпленого комплексу юридичних гарантій дає можливість працівнику розраховувати на реальну можливість отримувати заробітну плату, інші види державної допомоги, захист і поновлення порушених прав і законних інтересів тощо. Безумовно, це позитивно впливає на продуктивність роботи, стимулює до кар'єрного росту працівників, що позитивно вплине на ефективність діяльності вказаного органу державного фінансового контролю.

Що стосується юридичних гарантій, то, на думку Н.В. Кохан, «основне призначення гарантій полягає у забезпеченні безперешкодного фактичного здійснення права, яке відбувається, по-перше, шляхом створення умов для його реалізації, а по-друге, забезпеченням охорони та захисту» [20, с. 15]. До першої групи доцільно віднести обов'язки адміністрації Держаудитслужби здійснювати виплату працівникові заробітної плати й забезпечувати необхідні для виконання роботи умови праці, передбачені законодавством про працю й угодою сторін [17]. Таке забезпечення передбачає належну організацію трудової діяльності працівників, закріплення за кожним робочого місяця, ознайомлення до початку виконання дорученої роботи з його завданнями, затвердження посадової інструкції, встановлення тривалості робочого часу та вжиття інших заходів.

Важливе значення у системі гарантій мають заохочення, які також можна розцінювати як стимулюючий фактор для працівників. До таких заохочень відносять нагородження державними нагородами, відомчими відзнаками та цінними подарунками. Також працівники, котрі успішно й добросовісно виконують свої обов'язки, можуть користуватися перевагами та пільгами у сфері соціально-культурного обслуговування [17].

Наступна категорія юридичних гарантій спрямована на забезпечення охорони та захисту прав працівників. Насамперед ідеться про притягнення до юридичної відповідальності осіб, які перешкоджають здійсненню працівником трудової діяльності. Наприклад, згідно з ч. 4 ст. 14 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26 січня 1993 р. № 2939-ХІІ [19] у разі недопущення працівників органу державного фінансового контролю на територію підприємства, установи, організації, відмови в наданні документів для ревізії та будь-якої іншої протиправної дії органи Національної поліції зобов'язані негайно вжити відповідних заходів для припинення такої протидії, забезпечити нормальне проведення ревізії, охорону працівників органу державного фінансового контролю, документів і матеріалів, що перевіряються, а також вжити заходів для притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності [19].

Окремо для працівників Держаудитслужби передбачено ряд юридичних гарантій щодо забезпечення власної безпеки, недоторканності житла та майна. Враховуючи конкретні обставини, вони можуть забезпечуватися: 1) особистою охороною, охороною житла і майна; 2) зброєю, засобами індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку; 3) встановленням телефону за місцем проживання; 4) використанням технічних засобів контролю і прослуховуванням телефонних та інших переговорів, візуальним спостереженням; 5) тимчасовим розміщенням у місцях, що забезпечують безпеку; 6) конфіденційністю даних про об'єкти захисту; 7) переведенням на іншу роботу, направленням на навчання, заміною документів, зміною зовнішності, переселенням в інше місце [18].

Окремим елементом адміністративно-правового статусу працівника Держаудитслужби є юридична відповідальність. Слід погодитися з позицією С.М. Прилипко, котрий пропонує розглядати юридичну відповідальність як «особливий правовий стан суб'єктів суспільних відносин, який випливає зі змісту правових норм і направлений на забезпечення реалізації їх суб'єктивних прав та обов'язків» [21, с. 109]. Важливість такого елементу адміністративно-правового статусу працівника вказаного державного органу полягає у тому, що він є своєрідним запобіжником, призначеним мінімізувати ризики потенційної протиправної діяльності характеризованої категорії осіб.

Аналізуючи норми чинного законодавства, необхідно зауважити, що працівник Держаудитслужби може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності. Так, порушення трудової дисципліни, невиконання або неналежне виконання з вини працівника покладених на нього трудових обов'язків працівників тягне за собою застосування дисциплінарних стягнень, передбачених законодавством [17]. Також працівники Держаудитслужби несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну установі внаслідок порушення покладених на них трудових обов'язків. Відповідно до ч. 2 ст. 130 Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII [22] у разі покладення матеріальної відповідальності права і законні

інтереси цієї групи осіб гарантуються шляхом встановлення відповідальності тільки за пряму дійсну шкоду, лише в межах і порядку, передбачених законодавством, і за умови, коли така шкода заподіяна винними протиправними діями працівника.

Окремо норми чинного законодавства передбачають порядок притягнення до адміністративної відповідальності працівників Держаудитслужби. Наприклад, ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X [23] передбачена відповідальність за порушення вимог законодавчих й інших нормативних актів про охорону праці, окремі корупційні адміністративні правопорушення тощо. Що стосується кримінальної відповідальності, то доцільно виділити такі злочинні дії, як грубе порушення угоди про працю, примушування до участі в страйку або перешкоджання участі у страйку. Також слід виокремити деякі злочини у сфері службової діяльності (зловживання владою або службовим становищем, службове підроблення, декларування недостовірної інформації, службову недбалість та ін.) [24].

Висновки. Важливою умовою для визначення ролі та місця працівника Держаудитслужби є з'ясування адміністративно-правового статусу. Під адміністративно-правовим статусом працівника Держаудитслужби необхідно розуміти систему законодавчо встановлених і гарантованих державою адміністративно-правових норм, що у сукупності встановлюють міру та межі допустимої поведінки працівника Держаудитслужби під час здійснення ним трудової функції, визначають його місце як основоположну організаційно-структурну одиницю вказаного державного органу.

Структура адміністративно-правового статусу досліджуваної категорії осіб включає такі елементи: 1) права; 2) обов'язки; 3) юридичні гарантії реалізації таких прав і обов'язків; 4) юридичну відповідальність за порушення чинного законодавства. Кожен із вказаних елементів є передумовою забезпечення належного й ефективного виконання працівником передбачених законодавством завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ільєва Н.В. Щодо визначення правового статусу нотаріату в Україні. *Форум права*, 2010. № 3. С. 152–156.
2. Морозов С.М., Шкарапута Л.М. Словник іншомовних слів. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.
3. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови : словник. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2003. 736 с.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
6. Теорія держави і права / Н.М. Оніщенко та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
7. Безпалова О.І., Горбач Д.О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Форум права*, 2017. № 5. С. 31–38.
8. Авер'янов В.Б. Виконавча влада і адміністративне право. Київ : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
9. Галуцько В.М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства в Україні : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 180 с.
10. Литвин О.В. Адміністративно-правове регулювання статусу державного службовця в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2009. 213 с.
11. Шестаков С.В. Адміністративно-правовий статус працівника міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 20 с.
12. Панчук В.А. Адміністративно-правовий статус помічника судді в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. 231 с.
13. Лемеш Д.О. Адміністративно-правовий статус працівників поліції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 202 с.
14. Аністратенко Ю.І. Адміністративно-правовий статус працівника Державної контрольно-ревізійної служби України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2011. 24 с.
15. Бичкова С.С. Цивільна процесуальна правосуб'єктність осіб, які беруть участь у справах позовного провадження. *Південноукраїнський правничий часопис*, 2010. № 2. С. 96–99.
16. Матузов Н.И. Теория государства и права : курс лекций. Москва, 2001. 553 с.
17. Правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників Державної аудиторської служби України : Протокол зборів трудового колективу Держаудитслужби від 23 червня 2016 р. № 1. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/90081> (дата звернення: 23.01.2019).
18. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення: 23.01.2019).
19. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (дата звернення: 23.01.2019).
20. Кохан Н.В. Гарантії трудових прав працівників та шляхи їх удосконалення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2008. 21 с.
21. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України : підручник. Харків : Видавництво «ФІНН», 2009. 728 с.

22. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 24.01.2019).

23. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n210> (дата звернення: 27.02.2019).

24. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 27.02.2019).

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНЕ ПРАВО ЯК ПІДГАЛУЗЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

ADMINISTRATIVE PROCEDURAL LAW AS A SUB-BRANCH OF ADMINISTRATIVE LAW

Шарая А.А., к.ю.н.,
докторант кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

У статті проаналізовано доктринальні позиції щодо з'ясування поняття, місця та ролі адміністративно-процедурного права в системі права. Досліджено етимологію поняття «адміністративно-процедурне право». Доведено належність адміністративно-процедурного права саме до підгалузей адміністративного права. Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-процедурне право».

Ключові слова: адміністративно-процедурне право, адміністративна процедура, підгалузь адміністративного права, адміністративне право.

В статье проанализированы доктринальные позиции относительно выяснения понятия, места и роли административно-процедурного права в системе права. Исследована этимология понятия «административно-процедурное право». Доказана принадлежность административно-процедурного права именно к подотраслям административного права. Предложено авторское определение понятия «административно-процедурное право».

Ключевые слова: административно-процедурное право, административная процедура, подотрасль административного права, административное право.

The article analyzes the doctrinal positions regarding the definition of the concept, place and role of administrative procedural law in the system of law. The etymology of the term "administrative procedural law" is studied. It is justified the affiliation of administrative-procedural law to the sub-branches of administrative law. The author's concept "administrative-procedural law" is offered. In addition, the scholar draws attention to the sources of administrative procedural law because administrative procedural norms are consolidated in a series of normative legal acts of different level: codes, laws, subordinate legislation. It is stressed that, according to visions of administrative law scholars, the method of administrative procedural law is characterized by the combination of the methods of prohibition and permission that is peculiar to administrative law in general, so it cannot be considered independent. The very features of modern administrative law are also fully peculiar to the method of administrative procedural law. Moreover, it is essential to mark the lack of a unified normative act which would consolidate the peculiarities of legal regulation of administrative procedures in general and individual procedural issues (subjects, terms, stages, final drawing up) as well as "dispersion" of administrative procedural norms in normative legal acts of the different level that reflect a specific nature of sources of administrative procedural law. Thus, the availability of a particular subject of legal regulation with a specific feature, use of the method of administrative law for regulating particular social relations and accessibility of specific source base give the reasons to argue that administrative procedural law is the sub-branch of administrative law.

Key words: administrative-procedural law, administrative procedure, sub-branch of administrative law, administrative law.

У науці адміністративного права немає єдності поглядів на поняття, зміст, значення і місце *адміністративно-процедурного права*. Така алогічна ситуація пов'язана з тим, що існування адміністративно-процедурного права визнане й обговорюється науковою спільнотою вже тривалий час, проте належного теоретичного обґрунтування, яке б підтримувала більшість представників адміністративно-правової науки, так і не здобуто. Аналізуючи нормативно-правову основу, слід зауважити, що понад двадцять років тому у незалежній Україні Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» [1] було передбачено, що «необхідно суттєво покращити законодавче регулювання механізму позасудового захисту прав і свобод громадян, які порушуються органами виконавчої влади та їх посадовими особами. Процедура такого розгляду повинна бути упорядкована в окремому Адміністративно-процедурному (процедуральному) кодексі України» [1]. Отже, можна визнати цілком обґрунтованою пропозицію виокремлення «процедурної» складової частини адміністратив-

ного права (хоча й у доволі узагальненому вигляді) на рівні концепції наприкінці ХХ ст.

Досліджуючи етимологію поняття «адміністративно-процедурне право», варто звернути увагу на його лексичні структурні елементи, зокрема такі як «адміністративний» і «процедура». Іменник «процедура» походить від латинського «procedo», що означає «проходжу або просуваюся» [2, с. 234]; у деяких словниках зазначено французьке походження від «procedure» – просуватися [3]. У зв'язку з цим Т.О. Коломoeць обґрунтовано стверджує, що в українській і російській мовах термін «процедура» з'явився шляхом запозичення його франкомовної трансформації – «procedure», яка має аналогічне значення [4, с. 156]. І.В. Юрійчук, досліджуючи походження слова «процедура» [5, с. 152], зазначає, що в англійській мові термін «procedure (procedere)» має значення «вперед, для просування, прогресу» [6, с. 2567]. Звертаючись до положень словникових, довідникових, енциклопедичних джерел (як загальнолексичного, так і спеціально-юридичного спрямування), слід навести приклади пояснення змісту поняття «процедура»: 1) ряд будь-яких дій, хід виконання